

Jihlava). V letech 1963–1964 vzniklo Středočeské krajské vysílání a Vysílání pro hlavní město Prahu. Tato struktura regionálních studií vydržela až do začátku devadesátých let.

Z hlediska značky byl vývoj až do r. 1990 velmi jednoduchý: v rámci Československého rozhlasu působily pouze celostátní „okruhy“, od nichž se ve vymezených časech odpojoval program „studii“. Příslušný blok byl uváděn jako pořad, který „vysílá studio Brno“, resp. Plzeň, Ostrava atd. Pojem „studio“ tedy posluchači vnímali jako určitou značku a např. studio Brno mělo svůj „Orchestr Studio Brno“ (a ten dokonce používal jako zavedenou značku i zkratku „OSB“). V rozvinutém duálním systému na konci devadesátých let už označení „studio“ ve srovnání s komerčními „rádií“ působilo poněkud anachronicky, ale je třeba si uvědomit, že v zákoně o Českém rozhlasu pojem „stanice“ dodnes chybí – celoplošné vysílání označuje jako „program“ nebo „okruh“ a pro regionální vysílání důsledně užívá pojem „studio“.

Zásadním zlomem byl 2. leden 1991, kdy své vysílání zahájil nový rozhlasový okruh Českého rozhlasu – Regina. Její program přes den skládalo 7 regionálních studií (Brno, České Budějovice, Hradec Králové, Ostrava, Plzeň, Praha a Ústí nad Labem), v noci přebíral program celoplošné Prahy. Šlo tedy o syndikované vysílání, ve kterém ale studia získala větší prostor, než měla v rámci vstupů do celoplošných okruhů. A tuto příležitost náležitě využila. Snad i proto vydržel projekt Regina jen do 31. 5. 1993; hlavním důvodem rozpadu sítě byly nepochybně odstředivé tendence jejích členů. „Síťování“ v jedné Regině podle některých hodnocení příliš předběhlo svoji dobu (Václav Moravec), podle jiných zase ztroskotat muselo, protože nevyčázelo z vlastního smyslu regionálního vysílání (Vladimír Bako). Tehdejší vedení Českého rozhlasu zdůvodnilo konec projektu poněkud vágně a pravděpodobně spíše zástupně souvislostí „s omezením přenosových cest a sítí vysílačů“. Za pouhých 29 měsíců trvání ale značka Regina zanechala (patrně díky „zlatým časům“ před nástupem komerční konkurence) výraznou stopu v paměti posluchačů – dodnes se i na Moravě setkáváme s lidmi, kteří hovoří o regionálním studiu Českého rozhlasu jako o „naší Regině“. Pro úplnost je třeba zmínit i nesporný fakt, že na vnímání značek měly vliv i technické změny v šíření signálu: přechod FM kmitočtů z „východní normy“ OIRT na CCIR, vypínání středovlnných vysílačů a v neposlední řadě také postupný zánik rádia po drátě (v 90. letech).

Počínaje červnem 1993 registrujeme druhou zásadní změnu v systému rozhlasových značek. Z marketingového pohledu ale nešlo o řízený proces. Když s koncem roku 1992 zanikl Československý rozhlas, bylo prostě třeba změnit i nápisy na rozhlasových budovách v regionech – a to byl zřejmě ten pravý impuls ke vzniku šesti nových značek:

Český rozhlas Brno
Český rozhlas České Budějovice
Český rozhlas Hradec Králové
Český rozhlas Ostrava
Český rozhlas Plzeň
Český rozhlas Ústí nad Labem

Kvůli kolizi s názvem celoplošné stanice ČRo 2 – Praha nebyla myslitelná aplikace úzu „Český rozhlas + domicil“ na vysílání pro Prahu a střední Čechy. Po zániku sítě Regina tak v Karlíně vzniká první názvoslovná výjimka – Regina Praha. Ani v tomto případě nepředcház-

zel žádný marketingový výzkum, převzetí síťového názvu prostě jen vyplynulo ze situace, představovalo nejmenší možnou změnu.

V lednu 1994 se znovu osamostatnilo olomoucké studio – jeho odtržením od Ostravy vznikl Český rozhlas Olomouc a regionální vysílání Českého rozhlasu od této chvíle až do konce 20. století sestávalo z celkem 8 značek. Praxe však brzy ukázala, že to v některých případech nebyly ideálně zvolené názvy.

Pražským posluchačům se Regina Praha stále pletla s ČRo 2 – Praha, a navíc se stále silněji rozevíraly nůžky mezi posluchačskými preferencemi obyvatel Prahy na jedné straně a obyvatel okolního prstence středočeských okresů na straně druhé. Regina postupně ztrácela posluchače, nepochybně hlavně vlivem nástupu komerční konkurence, ale také kvůli zoufalému lavírování mezi „metropolitním“ a „venkovským“ pojetím programu. Český rozhlas reagoval v březnu 2001 vytvořením „druhého programu“ Reginy, který využíval výkonný vysílač na Cukráku a zaměřil se výhradně na středočeské posluchače. Podobný problém ale začal pociťovat také Český rozhlas Ústí nad Labem – domicil v jeho názvu se pro posluchače z ostatních severočeských okresů stával stále větším blokem, lidé na Liberecku a Jablonecku ztratili motivaci k poslechu „ústeckého“ rádia téměř úplně. V souvislosti s přípravou odpojovaného libereckého programu ředitel ČRo Ústí nad Labem opakovaně žádal generálního ředitele o změnu názvu studia už od r. 1999, rozhodnutí se ale dočkal až po třech letech (Český rozhlas Sever).

Na konci devadesátých let si vedení Českého rozhlasu uvědomilo závažnost problémů souvisejících s řízením značky a začalo spolupracovat s profesionální agenturou Datamar. Ke koncepčnějšímu postupu nás nutil mj. i vznik 5 nových krajů po změně administrativního členění ČR (od ledna 2001). Série výzkumů Datamaru v letech 2001–2002 naznačila potenciál regionálního vysílání a ukázala právě na „nové“ regiony jako na jedinečnou příležitost. Koncepci rozvoje jsme hledali poměrně dlouho a s mnoha kompromisy, v konsensu mezi regionálními řediteli (pražské vedení do diskuse příliš nezasahovalo). Výsledkem byl návrh, který v červnu 2001 schválila Rada ČRo – jeho podstatou byla lokální okna a „minisít“ tří nových stanic.

Lokální okna v rámci stávajících programů byla nevyhnutelnou variantou v Karlovarském a Zlínském kraji, kde ČRo Plzeň a ČRo Brno představují mimořádně silné značky. Výzkum prokázal, že by posluchači jejich změnu považovali za velkou ztrátu. Naproti tomu ve čtyřech regionech výzkumy zaznamenaly určitá pozitivní očekávání posluchačů – zcela nová rádia měla šanci ve Středočeském, Libereckém, Pardubickém kraji a na Vysočině. Jako ekonomické a racionální řešení pro tyto kraje se jevila programově homogenní „minisít“ stanic pod stejným názvem, se stejnou programovou strukturou a s regionálně rozdílným obsahem (ve zprávách a vymezených blocích). Původní návrh připouštěl možnost, že by se k minisítě připojily i některé ze stávajících stanic – počítalo se zejména s ČRo Ústí nad Labem, který byl v té době zralý na relaunch. Další vývoj ale z různých důvodů síťovému pojetí příliš nepřál – v síti si ce nakonec spolupracovaly tři stanice, z toho ale jen dvě pod stejným názvem. Součástí výzkumů Datamaru byly samozřejmě pretesty názvů, a to jak pro „nové“ stanice ve středních Čechách a na Vysočině, tak i test názvu pro severočeské rádio.

Výsledky pretestů

Severní Čechy:

Pretest názvu Český rozhlas Sever vyšel dobře pro Mostecko, Ústecko i Liberecko. Přesto se o přejmenování ČRo Ústí nad Labem vedl v managementu poměrně silný spor – název „Sever“ prakticky zablokoval další rozšiřování sítě „Region“. Na poslechovost stanice v celých severních Čechách však mělo přejmenování jednoznačně pozitivní vliv – k „Severu“ vykazují poměrně dobrou afinitu jak obyvatelé Ústeckého kraje, tak i lidé z liberecko-jablonecké aglomerace.

Střední Čechy:

Testu předcházely workshopy, na kterých byly vytvořeny různé varianty názvů pro jednotlivé subjekty. Z kreativního workshopu vzešla tzv. story stanic a ve vazbě na ni se měřila i vhodnost názvu (pouhý test názvu bez kontextu by vypovídal pouze o líbivosti, nikoli o vhodnosti názvu). Respondenti ve středních Čechách vybrali jako nevhodnější název „Region“ – volili ho spíše z racionálních důvodů, protože v něm viděli logickou vazbu na regionální stanici, připadal jim krátký a výstižný. Stanici, která by měla tento název, si představovali jako všestranně zaměřenou, která jim poskytne hudbu, mluvené slovo, zábavu i pohodu. Skoro stejně dobře se ale umístil název Regina, protože Reginu si respondenti spojili s vysíláním, které znali a byli s ním spokojeni, název u nich vyvolával příjemné emoce.

Vysočina:

Testovaná skupina na Vysočině zvolila jako nejlepší název „Plus“ – asocioval kvalitu a serióznost, objevovaly se i prvky dynamiky (tempo, rychlost, aktuálnost), v některých respondencích název „Plus“ vyvolával pocit, že „dostávají něco navíc“. Druhou pozici obsadil název „Bohemia“ – ten vzbuzoval pozitivní emoce, vycházející z pocitu vlastenectví a češství (vlast, česká krajina, české rádio, naše rádio). Bohužel byl od začátku mimo hru zjevně nejlepší název „Vysočina“ – komerční Rádio Vysočina už bylo v regionu velmi pevně zavedenou a ukotvenou značkou. A proč ne Jihlava? Nejprve kvůli potřebě síťového názvu, ale i pozdější výzkumy (když už bylo jasné, že síť se nezrealizuje) naznačily, že blok vůči Jihlavě u části posluchačů z ostatních okresů Vysočiny skutečně existuje. Ostatně ke stejnému závěru dospěl výzkum, který si objednali zástupci kraje předtím, než zákonem prosadili změnu názvu Jihlavského kraje na Vysočinu.

Agentura Datamar nakonec Českému rozhlasu doporučila jako síťově nejvhodnější značku pro rádio ve středních Čechách i na Vysočině značku „Český rozhlas Region“. Silnou stránkou tohoto názvu je univerzálnost a jasné, výstižné spojení s regionem. Respondenti na něm oceňovali i to, že je krátký a bude se dobře pama-

tovat. V dlouhodobé strategii ČRo mělo jít o perspektivní značku pro studia, které se pod ní měla postupně sdružovat (touto cestou se ale Český rozhlas nakonec nevydal). Název má spíše racionální základnu, silnější emoce v něm prvoplánově obsaženy nejsou. Někteří respondenti si ale za „region“ dosazují „svůj region, město, kraj“, ke kterým mají bližší emocionální vztah.

Jak je vidět, v letech 2000–2002 věnovalo vedení Českého rozhlasu řízení značky značnou pozornost a standardními marketingovými prostředky zkoumalo a zvažovalo každou změnu, která se dnes může jevit jako nesytemové vybočení z jednotného úzu. Výsledkem bylo rozhodnutí programového ředitele ČRo (ze dne 22. 8. 2002), které pro názvy regionálních stanic Českého rozhlasu stanovilo tato pravidla:

- Názvy regionálních stanic jsou tvořeny ze 2 částí: „Český rozhlas + lokalizace“ (např. Český rozhlas Pardubice apod.).
- Název lokalizace odpovídá podmínkám daného regionu; může vycházet ze jména sídelního města regionu (např. Český rozhlas České Budějovice apod.) nebo může vycházet z obecné charakteristiky pro region (např. Český rozhlas Sever apod.).
- Název Český rozhlas Ústí nad Labem se od 1. 10. 2002 mění na nový název Český rozhlas Sever.
- Názvy pro stanice ČRo ve Středočeském kraji a kraji Vysočina jsou: „Český rozhlas Region, Středočeský kraj“ a „Český rozhlas Region, Vysočina“.

Proces řízení značky dál pokračuje a na květnové marketingové konferenci prezentoval Datamar výzkum, který naznačuje posun ve vnímání právě u značky Region. Vzhledem k tomu, že koncept „minisítě“ byl zavržen, nabízí se pro středočeské vysílání např. emocionálně účinnější varianta „Český rozhlas střední Čechy“. V případě Vysočiny by ale analogický postup nebyl bez komplikací – „Český rozhlas Vysočina“ by kolidoval s nejposlouchanější stanicí na Vysočině Hitrádiem Vysočina, „Český rozhlas Jihlava“ zase s Rádiem Jihlava (vysílajícím od června 2009).

Jak tedy vypadá kompletní výpis regionálních studií Českého rozhlasu (platný od podzimu 2002)?

- Český rozhlas Brno (Jihomoravský a Zlínský kraj)
- Český rozhlas České Budějovice (Jihočeský kraj)
- Český rozhlas Hradec Králové (Královéhradecký kraj)
- Český rozhlas Olomouc (Olomoucký kraj)
- Český rozhlas Ostrava (Moravskoslezský kraj)
- Český rozhlas Pardubice (Pardubický kraj)
- Český rozhlas Plzeň (Plzeňský a Karlovarský kraj)
- Český rozhlas Regina (Hlavní město Praha)
- Český rozhlas Region, Středočeský kraj (Středočeský kraj)
- Český rozhlas Region, Vysočina (Vysočina)
- Český rozhlas Sever (Ústecký a Liberecký kraj)

ROZHLASOVÁ TECHNIKA

Filip Rožánek

Trnitá cesta digitálního rozhlasu

Digitální rozhlasové vysílání není žádná novinka. Zrodilo se už v osmdesátých letech a věrní čtenáři Týdeníku Rozhlas by určitě dohledali, že se v něm o digitálním rozhlasu psalo už před šestnácti lety.

Od té doby se situace v Česku neposunula moc dopředu. Éteru dominují soukromé stanice, kterým analogové vysílání naprosto vyhovuje. Mimo jiné proto, že všechny volné kmitočty, které nám připadly na základě mezinárodních dohod, už jsou rozdané. To znamená, že soukromým stanicím už nepříbude žádná další konkurence.

Možná si to při běžném ladění rádia ani neuvědomíte, ale v desetimilionovém Česku momentálně vysílá 84 komerčních rádií (celoplošných i regionálních). K tomu musíme připočítat ještě 22 stanic Českého rozhlasu. Konkurenční tlak je obrovský, takže rádia hlídají každou korunu a každý vysílač. S větším pokrytím mohou z inzherentů „vyždímat“ o něco víc peněz za reklamu. Výsledkem je přidělování vysílačů se zanedbatelným výkonem, které fungují spíš jako rušičky než jako vysílače.

Digitální vysílání by konkurenční tlak zvýšilo. Nové stanice by mohly vysílat souběžně s těmi starými, aniž by se vzájemně rušily. A po případném vypnutí analogového vysílání by vypuknul doslova boj o přežití.

Komerční rádia proto kolem digitalizace jen opatrně našlapují. Za všechny můžeme zmínit Frekvenci 1 a Evropu 2, za nimiž stojí Michel Fleischmann. „Digitální vysílání je věc ekonomického modelu, který neexistuje, a můžeme si klást ještě pěkných pár let otázku, jestli vůbec bude existovat. Český rozhlas ať pracuje, my budeme sledovat, jak pracuje. Když nebudeme souhlasit, jak pracuje, tak to řekneme. Nechceme začít tak špatně, jako začaly digitální televize,“ nechal se slyšet začátkem června na odborné konferenci.

Ing. Martin Zadražil

Výroční zasedání skupiny kontaktních inženýrů Eurorádia

Ve dnech 17. a 18. května se v Praze konalo pravidelné výroční zasedání skupiny kontaktních inženýrů Eurorádia. Toto jednání bylo organizováno Českým rozhlasem a nakonec se v Praze sešlo více než 40 zástupců jednotlivých členských zemí EBU.

Skupina kontaktních inženýrů je skupina, která se zabývá zejména řešením technické a technologické infrastruktury využívané pro mezinárodní programovou výměnu jak mezi členskými zeměmi EBU, tak i mimo ni. V současné době se pro výměnu používají dva nezávislé systémy. První je určen pro přímé přenosy, resp. pro přenosy zvukových signálů v reálném čase a druhý (tzv. Musipop) je datový souborový přenos, který zajišťuje víceméně automatizovaný přenos pořadů, které jsou k dispozici pro následné vysílání jednotlivými rozhlasovými společnostmi. V současné době je prostřednictvím obou těchto výměných sítí nabízeno cca 3500 koncertů ročně.

Společná distribuční síť (tzv. Euroradio) je definována jako mezinárodní síť určená pro výměnu vysoce kvalit-

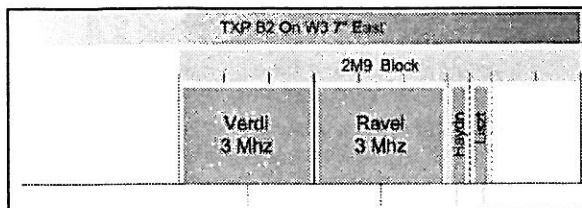
Jinými slovy, soukromá rádia zatím netuší, jak by mohla na digitálním vysílání vydělávat. Prošlapání cestičky je tedy na Českém rozhlasu, který není závislý na příjmech z reklamy. Rozhlas svou představu o digitální budoucnosti má: chtěl by vlastní síť, jako má například Česká televize. Aby mohl začít vysílat, musí Český telekomunikační úřad vyhlásit tendr na provozovatele digitálních rozhlasových vysílačů. Pak se rozhlas a vítěz tendru musí dohodnout, a jakmile se digitální rozhlas rozjede, začnou prodejny spotřební elektroniky nabízet potřebné přijímače. Zatím to vypadá, že tendr bude vyhlášen až po skončení televizní digitalizace, tedy nejdříve příští rok na podzim.

V Evropě vysílá digitální rozhlas v Belgii, Dánsku, Německu, Itálii, Švýcarsku, Irsku, Norsku, Portugalsku, Španělsku, Švédsku, Velké Británii, dále na Maltě a dokonce i ve druhém nejmenším státě na světě, v Monaku. Ze zemí bývalého východního bloku jsme nejdál my díky pravidelným testům společnosti Teleko, na kterých se Český rozhlas podílí.

Ve všech zemích je obvyklé, že tahounem digitalizace je veřejnoprávní rozhlas, který se v rozjezdové fázi dělí o kapacitu digitální sítě s velkými komerčními stanicemi. Zpravidla jde o vysílání ve standardu DAB, ale vzhledem k tlaku na nižší náklady se začíná prosazovat novější DAB+ (např. na Maltě a ve Švýcarsku). Je pravděpodobné, že k DAB+ se přikloní i Česká republika. Určitým rizikem je rozvoj rychlého internetového připojení v domácnostech, které odvádí posluchače tradičním médiím. Výrobci proto kombinují digitální přijímače s bezdrátovým připojením k internetu, díky kterému si na nich můžete pusit třeba stanici z druhého konce světa, aniž byste seděli u počítače.

ních zvukových programů. Od září roku 1989 je k tomuto účelu využívána satelitní cesta. Český rozhlas se do této výměnné sítě zapojil v roce 1996, kdy již byl pro přenos využíván digitální družicový kanál s přenosovou rychlostí 2 Mbit/s, který umožňoval přenos zvukového signálu ve velmi vysoké kvalitě (používá se kódovací algoritmus, který prakticky zachovává původní zvukovou kvalitu, tzv. J.57). Nicméně je skutečností, že za posledních 10 let zůstal celý systém vlastního přenosu prakticky nezměněný, ale řada výrobců původních zařízení již zanikla, tedy není systémová podpora a zařízení fyzicky stárnou. To v době extrémně rychlého vývoje prakticky ve všech technologických oblastech znamená jediné – nutnou změnu a modernizaci. V současné době se tedy používá přenos přes družici Eutelsat W3A, kde má EBU k dispozici pro potřeby Euroradia dva přenosové kanály, každý se šířkou pásma 3 MHz. Tyto dva kanály (označené kódy Ravel a Verdi) tedy umožňují vysílání dvou nezávislých programů, nicméně vždy pouze

z jedné vysílací stanice. Cílem je přejít na nové schéma, které umožní vysílání z několika stanic najednou, a přitom použít výrazně užšího přenosového kanálu (nové označení pro dva kanály je Haydn a Liszt – dohromady se vejdou do kanálu o šířce 1 MHz) a přitom zachovat původní vysokou kvalitu zvuku.

Obr. – Rozmístění přenosových kanálů na družicovém transpondéru

Skupina pro obnovu technologie byla v rámci skupiny kontaktních inženýrů ustavena v roce 2005 a její základní cíle byly nastaveny takto – zvětšit počet kanálů, které mohou být používány najednou, snížit nároky na přenosovou kapacitu (tedy snížit náklady na satelitní transpondér), umožnit přenosy v prostorovém formátu 5.1 a v neposlední řadě také nabídnout náhradu za příspěvkové ISDN linky. Vlastní obnova sítové infrastruktury byla rozdělena do dvou etap. V první jde o výměnu zastaralých zdrojových kódérů a v druhé pak o změnu vlastního způsobu modulačního kódování (tj. způsobu vysílání přes družici). První etapa byla zahájena v roce 2008 a největší důraz se kladl na zachování zpětné kompatibility s původním zařízením (tak aby bylo možné provést obměnu technologie postupně v průběhu určité doby). Dalším důležitým požadavkem bylo zvolit takové řešení, které co možná nejvíce ochrání vložené investiční prostředky, tedy najít zařízení, které bude moderní, dostatečně výkonné a nejlépe modulární, a umožní tak reagovat na další vývoj v oblastech zdrojového kódování včetně zpracování vícekanálového zvuku.

Po intenzivním testování a vyjednávání s jednotlivými výrobci byl nakonec zvolen modulární systém „WorldNet Oslo“ od společnosti APT. (Pro Český rozhlas je tato informace zajímavá také z toho důvodu, že identickou

technologickou platformu používá ve svém vlastním systému tzv. kontribuční sítě.) Tato etapa byla k dnešnímu datu prakticky ukončena – mezi jednotlivými členskými zeměmi je v provozu 49 těchto nových kodeků.

Druhá etapa již znamená změnu vlastního přenosového standardu, který by do budoucnosti umožnil například vlastní vysílací stanici pro všechny členské organizace, možnost jejího používání více organizacemi zároveň, případně i možnost využívat pro vlastní „vnitroorganizační“ přenosy. Klíčem, který umožní splnit uvedené požadavky, je přechod na přenos zvuku přes IP protokol (zjednodušeně řečeno, je postupný sériový přenos jednotlivých digitálních zvukových informací nahrazen přenosem „datových bloků“ přenášených obdobně jako v případě jiných dat, která nejsou časově kritická, a zajištění následného znovusestavení původního datového toku v přijímacím zařízení). Tento proces umožní do daného datového kanálu „zabalit“ různé datové bloky s různým místem určení, kde každý má svou „dodací adresu“ a tak se výrazně zefektivní celý přenosový kanál.

Práce na vývoji a výběru vhodné technologie pro tuto část byly zahájeny v roce 2009 a výsledkem je opět rozdělení na dvě podetapy. V první z nich není možné zajistit vysílání z několika vysílacích stanic zároveň, protože bylo rozhodnuto zajistit prozatím fixní, co možná nejjednodušší vysílací schéma se dvěma kanály (tzn. prakticky překlopit stávající stav na novou technologii) a zejména ověřit funkčnost celého navrženého řešení. K tomu byla vytvořena tzv. „MINISÍŤ“ (EBU centrum v Ženevě, Český rozhlas Praha, Rumunský rozhlas Bukurešť, Vlámský rozhlas Brusel, ARD Frankfurt). Tato síť byla zprovozněna v únoru letošního roku a na jednání ECE v květnu byl její provoz vyhodnocen a bylo rozhodnuto o přechodu celé sítě Euroradia na tyto nové technologie do konce října 2010.

Vzhledem ke skutečnosti, že Český rozhlas byl členem „testovací skupiny“ a podílel se na konkrétních vývojových pracích, můžeme s hrdostí říci, že v tomto okamžiku jsme na přechod plně připraveni, máme k dispozici potřebnou technologii a také know-how nezbytné pro hladký přechod.

OSOBNOSTI – VÝROČÍ

Mgr. Jiří Hubička

PhDr. Blanka Kulínská, roz. Bicanová

11. 1. 1935 Chlaponice, okres Písek

sbormistryně

Jen málokdy se setkáme s osudem tak jednoznačně a souvisle spjatým s jedním oborem, s jedním posláním, jako je tomu v případě paní Blanky Kulínské.

Bylo jí pouhých devět let, když jí matka nechala zapsat do Dětského pěveckého sboru Československého rozhlasu. Vstoupila do tohoto tělesa na samém začátku jeho působení, těsně poté, kdy sbormistr Bohumil Kulínský založil v roce 1945 jeho pražskou existenci a navázal tak na úspěšný start Hrabůvských zpěváčků, sboru, který v roce 1942 zvítězil v rozhlasové soutěži dětských sborů Čech a Moravy. K odchodu do pražského rozhlasu přiměl tehdy B. Kulínské skladatel Karel Hába.

Je nepochybné – a paní Kulínská to v četných rozhovorech publikovaných v tisku potvrzuje – že od počátku její dráhy sborové zpěvačky se u ní prolínala láska k hudbě s hlubokým obdivem, posléze citovým vztahem ke sbormistrovi. Druhá rovina vztahu vyústila posléze ve sňatek, který mladá zpěvačka uzavřela s Bohumilem Kulínským v roce 1954.

Těsně předtím dostudovala (v letech 1950–1954) Pedagogické gymnázium pro vzdělávání učitelů národních škol, což jí dalo dobrý teoretický základ, a mohla se tak stát druhým sbormistrem Dětského pěveckého sboru ČsRo se zvláštním zaměřením na vedení přípravných oddělení sboru. Vytvářela rozhlasové hudební pořady pro 1.–5. ročník základních škol a vedla v rozhlasovém vysílání nácviky písní pro žáky těchto ročníků.

Často zmiňovanou kuriozitou je, že v duchu dobových nařízení nesměli manželé působit na stejném úseku daného podniku, proto byla paní Kulínská po celou dobu součinnosti DPS s Čs. rozhlasem, tedy do roku 1973, vůči rozhlasu v externím vztahu.

Svoje pedagogické vzdělání rozšířila později o studium na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy, kde se v letech 1966–1970 věnovala oborům teorie vyučování hudební výchovy, pedagogika a estetika.

Mgr. Jiří Hubička

Alexandr Brautferger

17. 1. 1910 Kragujevac, Srbsko – datum úmrtí není známo

rozhlasový technik

Osudy celé řady lidí lze jen velmi obtížně přečíst ze strohých dat založených v jejich spisech. Jedná-li se pak o osobu, která byla většinou částí svého profesního života spjata s rozhlasem, která pracovala v oblasti, jež zůstává pro běžné posluchače do velké míry skryta „v zákulisí“ – a takovou oblastí rozhlasová technika, snad se kolegové z techniky neurazí, je – pokud se během svého rozhlasového působení onen člověk nestihl zaplést do žádné kauzy, skandálu či dramatické situace, není při-

Sbor získal pod vedením manželů Kulínských postupně velký vzhlas. I v poměrně tvrdých podmínkách, které vládly ve veřejném i kulturním životě zejména v průběhu 50. let, se soubor dokázal prosadit i na mezinárodním poli a absolvoval celou řadu úspěšných zahraničních turné. Stát se členem sboru bylo postupně prestižní záležitostí. Podobně jako tomu bylo s Dismanovým dětským souborem, i „Kulínčata“ se mohou dodnes chlubit tím, že v jejich řadách kdysi působila celá řada významných osobností české kultury (např. pozdější operní zpěvačky Věra Nováková a Eva Děpoltová, zpěváci Jiří Korn, Petr Janda, Jana Koubková, Zdena Lorencová, Jaroslav Uhlíř, herečka Marta Vančurová, spisovatelka Zdena Salivarová-Škvorecká), i politiky (Václav Klaus).

Úspěch se, jak známo, neodpouští. To platí ve všech dobách – v počátcích normalizace to platilo zvláště. Když se sbor v roce 1973 vrátil ze zájezdu do Itálie, vedení ČsRo s ním náhle rozvázalo spolupráci. Důvodem, možná spíš záminkou, byla skutečnost, kterou někdo do rozhlasu ochotně donesl, že sbor přijal při zájezdu v Itálii pohostinství jednoho kláštera.

S manželi Kulínskými odešlo z rozhlasu (dobrovolně) všech 60 tehdejších dětských členů, kteří posléze utvořili sbor s novým názvem Bambini di Praga.

Tento sbor navázal na činnost, stejně tak na úspěchy DPS. Paní Kulínská setrvala v jeho vedení i po smrti svého manžela (1988) a setravává v něm dodnes. V roce 1992 se ujala dalšího sboru, který vznikl v rozhlase po odchodu Kulínských – je jím Dětský pěvecký sbor Českého rozhlasu. Později založila soukromou Školu sborového zpěvu při Bambini di Praga. Činnost školy však v nedávné době ukončila.

Vzdor velmi složité situaci, která pro Bambini di Praga vyvstala počínaje rokem 2005, usiluje Blanka Kulínská s neobyčejnou a obdivuhodnou vervou uchovat co nejvíce z tradic a proslulosti dětského sborového zpěvu, jež se věnovala nepřetržitě po celý svůj život.

liš mnoho šancí, jak a kde detaily životních peripetií takového člověka dohledat, zpřesnit. Takový je osud Alexandra Brautfergera, rozhlasového technika, který v rozhlase působil od roku 1924 do roku 1955.

Přesto i stručná personální data, jež se v jeho svazku uchovala, nabízejí několik otázek; o něco méně pak odpovídá.

Není vůbec jasné, kde a proč se jeho rodiče vzali před první světovou válkou v srbském Kragujevac. Brautfer-

gerův otec Jaroslav se se svou ženou Terezií, rozenou Jeklovou, oženil v Sarajevu roku 1906. Ani jeden z nich nepocházel ani ze Srbska, ani z Bosny. Zatímco matka byla z okolí Chlumce nad Cidlinou, otec pak z Dobroměřic poblíž Loun. V rubrice povolání otce uvedl později Alexandr Brautferger velmi obecně „tajemník“. Kromě srbského místa narození, dále kromě jediné zmínky o jazykových schopnostech (uvádí chorvatštinu, jakkoli raná místa jeho pobytu se vážou k Srbsku) nenajdeme už dále v jeho curriculum vitae o oblasti jižní Evropy ani zmínku.

Sled dat, která vypovídají o Brautfergerově vztahu k rozhlasu, naznačuje ovšem několik unikátností. Do Radiojournalu, československého zpravodajství radio-telefonického, společnosti s ručením omezeným, nastoupil prvního září 1924 jako učeň. Bylo to vzápětí poté, kdy dokončil základní školní docházku, tedy v pouhých 14 letech. Smlouvu za něj, coby nedospělého, podepsala jeho matka. Učení v oboru rozhlasové techniky trvalo tři roky a Brautferger svoje léta učednická skončil 1. září 1927 s velmi pochvalným doporučením, jež bylo uvedeno na výučním listě: „*Svou věrností, pilí a zručností získal si úplné spokojenosti, protože jej prohlašujeme za schopného pomocníka radiooperatérského ve vysílací stanici.*“

Mimořádné jsou dvě okolnosti: není jasné, zda měl Československý rozhlas kdy mladšího zaměstnance (jakkoli měl statut učně, jeho výuční list konstatuje, že byl od 1. 9. 1924 do 30. 9. 1928 *zaměstnán jako operatér*). Svým velmi časným nástupem do práce se zařadil mezi vůbec první techniky, kteří v Radiojournalu – pouhý rok a půl od zahájení vysílání – působili.

Z jiného dokladu sice vyplývá, že mladý učeň byl od září 1924 do března 1927 „zaměstnán v našem obchodě radiotelefonickými přístroji a potřebami“, avšak společnost přestala 17. března 1927 provozovat obchodní činnost, od toho okamžiku byl už mladý technik naplno zaměstnán v technickém provozu rozhlasu, konkrétně v laboratoři.

Z 19. července 1927 existuje doklad, který potvrzuje, že Brautferger se osobně podílel na stěhování vysílacího pracoviště do Národního domu na Vinohradech (písemný souhlas s tím, že z důvodů stěhování se vzdává části dovolené, za kterou dostane finanční náhradu 300 Kč).

Po čtyřech letech odpracovaných ve službách Radiojournalu přichází překvapivý zvrat. Dopis, který Alexandr Brautferger adresoval v dokonalé účtě jednatelskému sboru Radiojournalu, spol. s r. o. dne 14. září 1928, stojí za ocitování:

„Podepsaný dovoluje si tímto dáti dnem 15. t.m. výpověď ze služeb Radiojournalu co technická síla a žádá o propuštění dnem 30. t.m.

Výpověď odůvodňuje tím, že mu za dnešních poměrů, které v Radiojournalu vládnou, není možno déle setrvaťi ve službách tohoto.

Neb při mizerném platě Kč 700, který neodpovídá ani požítkům obecního metaře, není podepsaný ochoten a ani nemá zapotřebí dáti se dozorčím orgánem p. Thierlem (který ačkoliv svému oboru dodnes nerozumí, byl pro tuto funkci navrhnut) neoprávněným a nesmyslným nařízením, aby utíral prach z hlasatelského stolu, tedy krátce, aby dělal posluhovačku, chikanovati.“

Jednatelský sbor žádosti vyhověl a Brautferger byl ke 30. září 1928 ze služeb Radiojournalu propuštěn.

Následující čtyři měsíce (do konce ledna 1929) pracoval jako promítač v kině Vesna ve Strašnicích, coby za-

městnanec firmy Phonofilm. Do poloviny května toho roku byl bez práce. 15. 5. 1929 se vrací zpět do služeb Radiojournalu, ve kterých zůstává bez přestávky až do 31. 7. 1955.

Po návratu do rozhlasu se dočkal zvýšení platu – nejprve na 800,- Kč, od října téhož roku pak na 900,-. Současně byl vyslán plnit úkoly zvukového technika do pobočky v Košicích, od dubna 1930 pak působil v Bratislavě. Od podzimu 1930 do jara 1932 musel vykonat prezenční vojenskou službu. U čsl. Telegrafního praporu č. 1 v Kutné Hoře absolvoval telegrafní kurz a byl jmenován telegrafistou první třídy. Po vojně se do Radiojournalu vrátil.

V té souvislosti je na místě konstatovat, že po dobu jeho dalšího rozhlasového působení „se nic zvláštního nestalo“.

Brautfergerova rozhlasová práce probíhala s ohledem na dobu, která přinášela dramatické situace, až neobvykle poklidně. V jeho osobních spisech není stopa po žádném konfliktu, nesrovnalosti. I on přirozeně v roce 1940 podepsal slib věrnosti vůdci (jako řada jiných), i on vykázal svůj arijský původ, ale na rozdíl od jiných se patrně do žádné odbojové činnosti nezapojil.

Ze záznamů v osobním spise se dočítáme o jeho pravidelném platovém postupu (nepochybně v té době v rozhlase existoval kariérní řád), kromě toho jen několik stop, které svědčí o tom, že v poklidném průběhu jeho práce nastávaly určité problémy, které si patrně do jisté míry způsobil sám. První stopa tohoto druhu pochází už z roku 1934 a pro úsměv, který dnes budí, stojí za to ji ocitovat.

„Při odladovací akci byly nám zapůjčeny firmou Eta tři odladovače, které po skončení akce měli jsme firmě vrátiti. Podle sdělení zkušebny bylo možno vrátiti toliko dva, poněvadž třetí prý jste rozebral a více již dohromady nesestavil, takže jednotlivé součástky se Vaší nepozorností poztrácely. Z toho důvodu předepisujeme Vám částku účtovanou nám firmou Eta, tj. Kč 17,-, slovy sedmnáct, k náhradě, která Vám bude při nejbližší výplatě naší pokladnou odečtena.“

Další poznámka tohoto druhu pochází až z časů poválečných. Nemá už příliš humorný nádech. V září 1947 dostává Brautferger tento vzkaz: „*Žádáme vás, abyste se dostavil v pondělí dne 22. 9. t. r. v 9 hod. do osobního oddělení... k vyšetřování disciplinární komisí.*“ O podstatě vyšetřování se však už nedočteme nic.

Žádné neblahé důsledky to však pro jeho kariéru nepřineslo. Naopak, na počátku 50. let začal v rozhlasové profesní hierarchii lehce stoupat. Nikde nejsou doklady o tom, že by uznání, jichž se mu začalo dostávat (např. v roce 1950 dílenská rada techniky píše toto doporučení adresované technickému ředitelství: „...doporučujeme přerazení do vyšší platové skupiny... A. B. je technik specialista, který ovládá všechny druhy záznamových strojů. Je to velmi svědomitý pracovník, který po všechna léta má mimořádnou kvalifikaci. Vykonává funkci záslupce vedoucího natáčení.“), získal politickým angažmá po únoru roku 48, nikde nenalezneme informaci, že by byl členem KSČ. I když – předpokládat to lze. Bez členství ve straně nebylo v oněch dobách myslitelné, že by kdokoli postoupil do sebenížší vedoucí funkce. Brautferger se stal nejprve v roce 1951 zástupcem vedoucího oddělení natáčení. Od 1. července 1954 pak zastával funkci vedoucího zvukového záznamu.

Po necelém půlroce ale nastává náhlý zlom. Předse-
da Dílenské rady techniky karlínských studií (jméno

nečitelné) píše ředitelství (potažmo osobnímu a kádrovému oddělení): „V důsledku zprávy výboru DR Praha Karlín a po dohodě s touto, zbavuji s. Brautfergera funkce vedoucího skupiny zvukový záznam až do konečného vyřízení jeho případu. Soudruh Brautferger bude zatím pracovat jako technik specialista v natáčení.“

Nic víc nám osobní materiály nenabízejí. Seběmenší informace o tom, v čem tkvěla podstata „případu“ Alexandra Brautfergera, chybí.

Pak už jen strohé úřední sdělení z osobního oddělení: „Oznamujeme Vám, že dne 31. července 1955 kon-

čí pracovní poměr se s. Alexandrem Brautfergerem, technikem technického provozu II.“

Poslední stopa, která naznačuje další osud tohoto technika, který prožil v rozhlasovém angažmá třicet let svého profesního života – a to počínaje čtrnáctým rokem svého věku, vypovídá o tom, že 1. srpna roku 1955 nastoupil u Čs. státního filmu. Další fakta, včetně data úmrtí, se zjistit nepodařilo.

Vlastně – obyčejný život, chce se říct spolu s Karlem Čapkem. A jen drobné nedopovězené náznaky odkazují k tomu, že se pod onou slupkou „obyčejnosti“, stejně jako je tomu v Čapkově románu, skrývá plnokrevný lidský osud.

Mgr. Jiří Hubička

Dalibor Chalupa

27. 1. 1900 Letovice, okr. Boskovice – 14. 6. 1983 Praha

Jsou dvě možnosti, jak připomenout sto deset let, které v lednu 2010 uplynuly od narození nesporně významné a z hlediska rozhlasové dramatiky do velké míry zakladatelské osobnosti, jíž Dalibor Chalupa bez jakýchkoli pochybností byl.

Jednou je opětovná rekapitulace jeho záslužných činů, tedy především návrat do 30. let a vyjmenování všeho, co Chalupa pro rozvoj rozhlasové dramatiky a v neméně míře rozhlasového pásma se svými souputníky (Bezdičkem a Kožíkem) v brněnské etapě udělal. Byla by to cesta opakování už mnohokrát řečeného.

Druhou možností je pootevřít Chalupův osud v konfrontaci s četnými dějinnými zvraty, které během svého rozhlasového působení zažil a s nimiž byl nucen se – často nelehce – vyrovnat.

Tato druhá cesta nebude možná další adorací Chalupovy osobnosti, poodhalí spíše problematické momenty, které peripetie jeho osudu provázely, nebude to tedy ryze oslavná jubilejní vzpomínka, může nám však odhalit několik dalších okolností Chalupovy profesní dráhy, několik aspektů dobových poměrů, které působení v Československém rozhlasu provázely.

Po detailním studiu osobních materiálů Dalibora Chalupy (přesně řečeno: kádrových materiálů) dospívám k přesvědčení, že je třeba některá tvrzení opravit.

Kádrovými posudky, kterými byl život všech rozhlasácků vždy dokonale protkán, se v případě Dalibora Chalupy táhne jako červená nit konstatování, že je to člověk přátelský, který... „*má smysl pro odpovědnost, je sebekritický, snášenlivý, společenský, s kolektivem vychází dobře. Zápornou vlastností je jeho sklon ke kompromisu. Svě názory by měl hájit energičtěji vždy a všude. Ve snaze nedostat se do konfliktu s. Chalupa někdy ze svých názorů slevuje nebo je i mění. Tato určitá nepevnost se zřejmě obrátí i v méně vyhraněné linii jeho dramaturgické práce.*“ (posudek z roku 1964)

Odkazy na Chalupovo kompromisnictví, odkazy jistě opodstatněné, se ovšem vily natolik, že tyto jeho vlastnosti byly později označeny i za příčinu jeho sesazení z funkce, k němuž došlo v počátku 50. let, jeho následnému vyškrtnutí z KSČ, a tím k odsunutí Chalupy do role řadového dramaturga, v níž setrval až do svého odchodu do důchodu. Pohled do kádrových posudků ovšem dokládá, že tato interpretace událostí z počátku 50. let je zjednodušená, že skutečnost byla

rozhlasový dramatik, dramaturg a teoretik, básník

mnohem nejednoznačnější a nepochybně dramatičtější.

Ustálená interpretace změn, které přinesl začátek 50. let v tehdejší Československém rozhlasu, přináší konstatování, že Chalupa byl z funkce vedoucího literárně-dramatického odboru, kterou zastával od roku 1945, odvolán v roce 1951 (Od mikrofonu k posluchačům, str. 275). Tento nepřesný údaj jsem přejal i já v hesle věnovaném Daliboru Chalupovi v publikaci 99 významných uměleckých osobností rozhlasu. Ve skutečnosti byl Chalupa z funkce odvolán až v roce 1952. V únoru 1953 pak následovalo jeho vyškrtnutí z KSČ.

Ještě v březnu 1952 uvádí totiž dr. Jaroslav Jiránek (muzikolog, který se na pouhé dva roky stal vedoucím uměleckého úseku Čs. rozhlasu, kde stihl vykonat řadu velmi problematických rozhodnutí, aby v roce 1952 z rozhlasu odešel do nově ustanoveného Čs. rozhlasového výboru) v závěru svého kvalifikačního posudku na D. Chalupu:

„*Bude třeba s. Chalupu zprostit funkce vedoucího pražského oddělení literárně-dramatického odboru a svěřit mu funkci nižší, ne-li přímo jen úkol referentský.*“

Onen časový posun je na první pohled zanedbatelný, ale dokládá pouze to, že celý proces odvolání Chalupy byl delší, a z dochovaných materiálů je zřejmé, že během něho byl na Chalupu vyvinut poměrně značný nátlak.

Kádrový posudek z roku 1950 je ještě poměrně vlídný (autorem byl Jan Čejka, vedoucí kádrového odboru):

„*(Chalupa)...je poctivého a ryziho charakteru, již před válkou se pohyboval v levicových kruzích. Jeho vztah ke straně se neustále prohlubuje a i když je u něj znát politický pokrok, potřebuje neustále své politické znalosti prohlubovat.*“

Posudek z dubna 1951 (pod nímž je podepsán Zdeněk Novák, který „byl v červnu 1948 jmenován zástupcem programového ředitele a ředitelem politické a informační služby ČsRo. V rozhlasu působil současně jako předseda celozávodního výboru KSČ... Byl šedou eminencí, k prosazování zájmů KSČ využíval především mladé horlivé komunisty ve zpravodajství...“ – Od mikrofonu k posluchačům, str. 198) obsahuje už vážné výhrady jak k profesní, tak politické způsobilosti D. Chalupy:

„*Jako vedoucí literárně-dramatického odboru daleko neodpovídá dnešním požadavkům, jaké klademe na ten-*

to úsek programové práce. Těchto nedostatků je si vědom, avšak dlouholetá minulost a také špatný zdravotní stav je trvalou překážkou zásadní změny. Jeho poměr ke spolupracovníkům i ke kolektivu je soudružský, ale nemůže být ani vzorem ani skutečně vedoucí silou. Jeho poměr ke straně je upřímný, avšak bez hlubších ideologických základů. Školení v tomto směru by celkem již nemělo valné výsledky. Během času bude muset být vyměněn.“

A na to už navazuje posudek Jiránkův z dubna 1952, ve kterém je už o Chalupově osudu rozhodnuto.

„...S. Chalupa sice zná literaturu a má nesporně pracovní zkušenosti i v ohledu organizačně provozním. Svým způsobem dovede dokonce i úředně vyřizovat a odbavovat některé organizačně provozní věci, avšak opírá se přitom jedině o získanou úřednickou manýru a určitou dávku trpělivosti, a řekl bych jistý svůj zastaralé konvenční 'smysl pro pořádek'. Což ovšem zdaleka nestačí na dobré zvládnutí vedoucí funkce, neboť s. Chalupa pro ni postrádá zcela základní předpoklady: smrtelně se bojí odpovědnosti a neumí se vůbec rozhodnout, není v pravém slova smyslu vůbec schopen zaujmout určité vyhraněné a rozhodné stanovisko. Tato skutečnost mě také vedla k tomu, že jsem s. Chalupu odvolal z jeho funkce vedoucího literárně dramatického odboru, nepověřil ho zastupováním vedoucího odboru a ponechal pouze ve funkci vedoucího pražského oddělení literárně dramatického odboru. I to však z nouze, neboť zkušenost ukazuje, že ani na tuto funkci nestačí.“

Posudek, který patrně definitivně odsunul D. Chalupu z vedoucích rozhlasových pozic, je korunován (jak tehdejší kádrovací kánon velel) dalšími dvěma stupni – zhodnocením poměru k lidem a jeho politické vyspělosti. Oba odstavce srazily Chalupovy akcie pod nulu.

„Nedá se říci, že má s. Chalupa dobrý poměr lidem, neboť se snaží vyjít s každým za dobře. Obávám se, že v tomto směru není schopen dost dobře rozlišovat mezi přáteli a nepřáteli, lidmi opravdu poctivými a nepoctivými. Má ke všem lidem poměr stejně slušný, uctivý a laskavý, obávám se však, že nemá nikoho opravdu rád, jen vůči nadřazeným svoji měkkost ještě více stupňuje...“

...S. Chalupa přešel do KSČ ze sociální demokracie a je dosud kandidátem strany. Jsou v něm stále ještě silné prvky sociál-demokratismu, s KSČ se dosud nesžil. Tím se také jistě vysvětluje jeho nízká politická úroveň, která mu dělá velké potíže i v jeho odborné práci.“

Po tomto všestranném drtivém tlaku, který začal už někdy v roce 1950 a který zesílil pak především po zásadní rozhlasové reorganizaci, která proběhla pod přímým diktátem sovětského vzoru v roce 1952, je vlastně s podivem, že Dalibor Chalupa, poté, co byl sesazen z profesních funkcí a na začátku roku 1953 navíc vyškrtnut z řad členů KSČ, si vůbec uchoval v rozhlase práci. Není vyloučeno, že k jisté velkorysosti těch, kteří ho tak tvrdě zkritizovali, přispěla skutečně mírná a nekonfliktní Chalupova povaha, která i těm nejtvrdějším kádrovákům nedovolila ho nemilosrdně vyhodit (což se mnoha jiným stalo). A snad svou roli sehrály i jeho zásluhy a pracovní zkušenost, což je ovšem devíza, která v očích kádrováků ve všech dobách sehrávala spíš roli přitěžující okolnosti.

Nesmíme však podlehnout zdání, že skutečnou a hlavní příčinou onoho profesního pádu byla uváděná Chalupova „kompromisnická“ povaha, či pouze evidentní politická vlažnost. Jakkoli Chalupa přináší ve svém životopise z listopadu roku 1952 celou řadu argumentů,

jež měly doložit jeho levicové smýšlení i postupný rozchod se sociální demokracií, je zřejmé, že podezření ze „sociáldemokratismu“ ho to nezbavilo.1)

Velmi kající prohlášení mu nepomohlo, přesto však pochybnosti nad jeho ideovou „kovaností“ nebyly hlavním argumentem pro jeho suspendování.

Nejpodstatnější příčinu pojmenovává v osobním posudku, který na Chalupu vypracoval o 5 let později (19. září 1958), dr. Karel Gissübel, když píše:

„...Chalupa byl asi před 5 lety vyškrtnut ze strany, protože za okupace byl nucen v brněnském rozhlase podepsat přihlášku do Ligy proti bolševismu. Vyškrtnutí tenkrát těžce nesl, ale ve vztahu ke straně nezatrpl. Pracoval dále neúnavně v odborech a pracuje dosud jako předseda dílenského výboru. Jeho vztah ke straně i k našemu lid. dem. zřízení je naprosto upřímný...“

Členství v Lize proti bolševismu bylo hlavním důvodem Chalupova sesazení a současně nepochybně největším traumatem jeho života v časech po únorovém převratu. Ve svém životopise se k této situaci vrací a detailně osvětluje příčiny, pro které se k členství upsal. 2) Jeho vysvětlení znělo patrně věrohodně, leč kádroví referenti mají v popisu práce především prověřovat.

A tak referent Přemysl Vlasák píše dr. Vladimíru Stupkovi, někdejšímu představiteli Moravského kola spisovatelů: „...náš zaměstnanec s. D. Chalupa uvádí ve svém životopise, že v letech okupace byl nucen vstoupit do Ligy proti bolševismu z taktických důvodů... Žádáme tě o laskavé vyjádření k této záležitosti.“

Prof. dr. Vladimír Stupka zaslal vyjádření dne 3. dubna 1953 a za Chalupu se plně postavil: „...abychom ušetřili členstvo další perzekuce, požádali jsme s. Chalupu, aby se takticky obětoval jako funkcionář a přihlášku podepsal. K tomuto rozhodnutí došlo na výborové schůzi, na níž byla přítomna také s. Urbánková, nikoli však s. Chalupa, jemuž jsme výsledek porady sdělili... Slíbili jsme mu, že vydáme, až toho bude třeba, svědectví o tom, proč a za jakých okolností přihlášku podepsal.“

Pravdivost tohoto vysvětlení okolností, za nichž došlo k Chalupově podpisu členství v Lize proti bolševismu, potvrdila rovněž další členka MKS spisovatelka Jarmila Urbánková: „...člen MKS dr. Jaroslav Gregor oznámil, že zasláné přihlášky ligy jsou číslované a jsou nastraženou léčkou, která ohrožuje existenci Kola. Jestliže se Kolo nestane kolektivním členem, bude pravděpodobně rozpuštěno a jeho majetek zabaven. Přítomní členové se z počátku stavěli proti tomu a poukazovali na to, že jako jednotlivci zasláné přihlášky odhazují do koše, ale po delší rozpravě přistoupili na kompromisní řešení: členy se mají stát dva vedoucí funkcionáři, a to předseda MKS (Chalupa) a ředitel nakladatelství Prokúpek...“

S přihlédnutím ke všem těmto okolnostem, jež ozřejmují obtížnost situací, do kterých se Chalupa dostával jak v průběhu válečných let, tak v čase poválečného kádrování, je nezbytné do značné míry přehodnotit onen už vžitý pohled na Chalupovo působení v poválečném období. Není pochyb o tom, že byl po celý život založením člověk slušný, kultivovaný a nekonfliktní. V „normálních dobách“ jde o vlastnosti, které by se měly dočkat ocenění. (Slušnost a laskavost se může stát terčem kritiky jen v dobách, které jsou poznamenány zběsilostí a nenávisť, například tzv. „třídním bojem“ – viz již citovaný posudek J. Jiráňka.) Přečkat s těmito nepochybně pozitivními osobními charakteristikami ve zdraví doby, které jsou od normalnosti tak vzdálené, jako bylo období protektorátu, jako bylo pounorové ideologické třeště-